

Esiopetuksen ja perusopetuksen kuljetuksia koskevat periaatteet 1.1.2018 alkaen

Hyväksytty: Koulutuslautakunta 25.10.2007
Muutettu: Koulutuslautakunta 13.4.2011 § 33
Muutettu: Kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.11.2015 § 73
Muutettu: Sivistyslautakunta 15.11.2017 § 33

Perusopetuslain 32 §:ssä (tämän oppaan lopussa) ja Tammelan koulutuslautakunnan periaatepäätöksissä määritellään ehdot, joiden täytyessä kunta järjestää oppilaille koulukuljetuksen. Muiden kuin kunnan kuljetukseen oikeutettujen oppilaiden huoltajat ovat itse velvollisia järjestämään lastensa kuljetukset parhaalla katsomallaan tavalla. Myös kuljetusoppilaiden vanhemmat voivat järjestää ja kustantaa lastensa koulumatkat, mikäli katsovat, ettei kunnan tarjoama perustaso ole heille riittävä.

Oppaassa esitellään periaatteet, joiden mukaan oppilaille myönnetään kunnan koulukuljetus, kerrotaan kuljetusten järjestämisestä kulkumuodoittain sekä annetaan ohjeita koulukuljetuksen hakemiseksi, kuljetustenaikaiseen käyttäytymiseen ja poikkeavien tilanteiden varalle. Opas käsittelee koulukuljetuksia, mutta pääsääntöisesti esiopetuskuljetuksissa noudatetaan samoja periaatteita.

1. KULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Koulukuljetuksista päätetään perusopetuslain sekä koulutuslautakunnan ja perusturvalautakunnan (esiopetus) hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Silloin, kun vanhemmat valitsevat esiopetusikäiselle lapselle vain lainmukaisen maksuttoman esiopetuksen ilman päivähoitoa, lapsella on perusopetuslain mukaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen tai kuljetusavustukseen. Huoltajan tulee ilmoittaa koulunjohtajalle/rehtorille, jos oppilas ei tarvitse hänelle oikeutettua kuljetusta. Esiopetuskuljetustarve ilmoitetaan kirjallisesti esiopetuskuljetushakemuksella päiväkodin johtajalle keväällä esiopetuspaikan haun yhteydessä.

Koulumatkan pituus

Kunta järjestää oppilaalle kuljetuksen kunnan määrittelemään lähikouluun (oman oppilaaksiottoalueen koulu) tai esiopetuspaikkaan tai korvaa oppilaan huoltajalle koulumatkakustannuksia, jos oppilaan koulumatka on lyhintä jalankulkukelpoista tietä pitkin esikoululaisilla yli 3 km, 1.-3. luokkalaisilla yli 3 km ja 4.-9. luokkalaisilla yli 5 km.

Koulumatka mitataan kotipihan liittymästä koulutontin portille tai niitä vastaaviin paikkoihin. Koulumatkan mittaus tarkistetaan kartalta ja rajatapauksissa maastomittauksena.

Kunnan velvollisuutena ei ole järjestää koulukuljetusta koko matkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää vain osalle matkasta. Koulukuljetuksen piirissä olevan 1.-6. luokan oppilaan omatoimisesti kuljettava matka kotoa kuljetusreitinvarteen pysäkillä on enintään kaksi kilometriä. Luokkien 7 – 9 oppilailla kilometriraja on pisin mahdollinen omavastuumatka, joka oppilaan tulee varautua kulkemaan omin neuvoin. Jos huoltaja maksaa syntyvän lisäkustannuksen, kuljetus voidaan järjestää myös koko matkalle.

Koulumatkan vaikeus tai rasittavuus

Kunta järjestää oppilaalle kuljetuksen tai korvaa oppilaan huoltajalle koulumatkakustannuksia, jos koulumatka on oppilaalle liian vaikea tai rasittava. Koulumatka saattaa olla liian vaikea esimerkiksi oppilaan henkilökohtaiseen kehitystasoon nähden tai liian raskas, jos oppilaalla on esimerkiksi terveydellisiä esteitä kulkea koulumatka omin neuvoin. Tällöin edellytetään tapauksesta riippuen lääkärin, psykologin tai vastaavan asiantuntijan lausuntoa. Lausunnosta on ilmentävä kuljetustarpeen syiden ja perustelujen lisäksi käytettävä kuljetusmuoto ja ajanjakso, mille koulukuljetus tulisi järjestää. Lausunto ei velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen, mutta sitä käytetään asiantuntija-apuna päätöksenteossa.

Koulumatkan vaarallisuus

Jos koulumatka tai osa koulumatkasta on vaarallinen, kunta on velvollinen järjestämään kuljetuksen vaaralliseksi katsotulle koulumatkan osuudelle tai korvaamaan huoltajalle koulumatkakustannuksia oppilaan kuljettamisesta. Koulumatkan vaarallisuuden arviointiperusteina käytetään ensisijaisesti tiehallinnon määrittelemää Koulumatkan turvallisuuden arviointiohjetta ja siitä erityisesti kohtaa Vaaralliset olosuhteet. Arvioinnissa tarkastellaan monipuolisesti koulumatkan liikenteellisiä olosuhteita, mutta suurimman painoarvon arvioinnissa saavat teiden liikennemäärät ja nopeusrajoitukset. Esimerkiksi valaistuksen puuttuminen ei yksinään tee tiestä vaarallista. Lisäksi käytetään poliisi- ja tieviranomaisten lausuntoja (esim. Koululiitu karttapalvelua). Lausunto ei velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen, mutta sitä käytetään asiantuntija-apuna päätöksenteossa Tien ylitys tai vähäinen matka vaaralliseksi katsottavalla osuudella ei kuitenkaan muodosta sellaista vaaraa, että sen takia välttämättä järjestetään kuljetus. Kuljetuspäätös tehdään sille ajalle, jolle tarve on todettu.

Vieraassa kunnassa tai toissijaisessa koulussa käyvät oppilaat

Vieraassa kunnassa tai toissijaisessa koulussa (muu kuin kunnan määrittelemä lähikoulu) koulua käyvien oppilaiden kuljetuksia ei pääsääntöisesti järjestetä eikä korvata silloin, kun on kyse oppilaan omasta hakeutumisesta toiseen kouluun.

2. KULJETUSTEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

Koulukuljetuksissa käytetään ensisijaisesti olemassa olevaa julkista liikennettä (vuorolinja-autoja), johon oppilaat saavat matkakortin. Muita kuljetusmuotoja, tilauslinja-autoja ja takseja, käytetään täydentämään julkista liikennettä tai erikoistapauksissa, kuten terveydellisten syiden vuoksi. Esiopetusoppilaiden kuljetusmuoto valitaan tapauskohtaisesti.

Oppilas voi joutua käyttämään koulumatkallaan useita kuljetusmuotoja (vuoroauto, tilauslinja-auto ja taksi). Aikatauluista johtuen oppilas voi joutua odottamaan kuljetusta aamulla ja/tai illalla. Lain mukaan oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään 2½ tuntia. Lukuvuoden alussa 13 vuotta täyttäneen tai perusopetuslain 17 §:n 2 momentin tarkoittamassa erityisopetuksessa olevan oppilaan koulumatka odotuksineen saa kestää kuitenkin enintään 3 tuntia päivässä. Odotusajat pyritään pitämään kohtuullisina.

Kuljetukset suunnittelee kunkin koulun johtaja tai rehtori sekä esiopetuksessa varhaiskasvatusjohtaja yhteistyössä liikenneoitsijöiden kanssa ja järjestetään siten, että ne

mahdollisuuksien mukaan palvelevat usean luokan ja koulun oppilaita. Välikuljetuksia järjestetään pääsääntöisesti vain silloin, kun oppilaiden koulumatkojen sallitut aikarajat ylittyisivät. Taksikuljetuksia ei järjestetä ovelta ovelle -kuljetuksina, vaan oppilaat kerääntyvät ns. taksipysäkeille samalla tavoin kuin linja-autoa käyttävät oppilaat kerääntyvät linja-autopysäkeille. Kodin ja pysäkin välille ei pääsääntöisesti järjestetä kuljetuksia, jos matka on lyhyempi kuin koulukuljetuksen järjestämisraja. Esioppilaiden kuljetukset järjestetään mahdollisuuksien mukaan kotoa esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin, kuitenkin niin, että esioppilaan pysäkki (taksi/linja-auto) on kuljetusta järjestävän liikennöitsijän ja kunnan katsomalla turvallisella paikalla.

Siinä tapauksessa, että kunta ei järjestä koulukuljetusta, oppilaan huoltajalle maksetaan koulumatkakustannusten korvausta virkaehtosopimuksen mukaisena kilometrikorvauksena. Edellytyksenä on, että huoltaja itse kuljettaa oppilasta ja oppilas täyttää koulukuljetusehdot.

Koulukuljetukset järjestetään tai korvataan vain kodin ja koulun väliselle matkalle. Hoitopaikkakuljetukset sekä kuljetukset aamu- ja iltapäivätoimintaan eivät kuulu koulutoimen tehtäväkenttään. Myös lapsen edestakaisesta kuljetuksesta päivähoitoon vastaavat vanhemmat silloin, kun lapsi tarvitsee esiopetuksen lisäksi päivähoitoa. Esioppilaalla on oikeus kunnan järjestämään kuljetukseen kotoa esiopetukseen tai päivähoitosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon tietyin ehdoin. Vanhemmat järjestävät itse esioppilaan kuljetukset päivähoitoon.

3. KOULUKULJETUKSEN TAI KORVAUKSEN HAKEMINEN

Tammelan kunnassa koulukuljetusta tai korvausta tulee hakea siinä tapauksessa, että koulumatka on esikoululaisilla alle 3 km, 1. – 3. luokkalaisilla alle 3 km ja 4. – 9. luokkalaisilla alle 5 km. Kun on kyse koko lukuvuoden kestävästä kuljetuksesta tai korvauksesta, tulee hakemus jättää huhtikuun loppuun mennessä. Kuljetuspäätökset tehdään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Erikoistapauksissa, kuten terveydellisistä syistä, voidaan kuljetus järjestää tai korvata lyhyemmäksi ajaksi. Asiantuntijalausunnat on toimitettava joka lukuvuosi hakemuksen mukana uudelleen, elleivät ne ole luonteeltaan pysyväislaatuisia. Näissä tapauksissa asia sovitaan erikseen.

Kuljetushakemuslomakkeita saa kouluilta ja sivistys- ja vapaa-ajan osastolta. Hakemukset palautetaan aina oppilaan oman koulun johtajalle/rehtorille. Kunnan kotisivuilta voi tulostaa hakemuksen seuraavasta osoitteesta: www.Tammela.fi/lomakkeet

4. KULJETUKSEN AIKANA

Jotta koulukuljetukset sujuisivat mahdollisimman joustavasti ja turvallisesti, on oppilaiden ja huoltajien oltava tietoisia seuraavista periaatteista ja noudatettava niitä:

- Liikenneturvallisuus on kuljetuksen aikana tärkeintä. Linja-autossa tai taksissa ei saa liikkua paikasta toiseen kuljetuksen aikana ja turvavyöt on pidettävä kiinni.
- Linja-auton tai taksin kuljettajan tulee puuttua kuljetuksen aikana tapahtuvaan häiriköintiin tilanteen vaatimalla tavalla.

- Huoltajan tulee ilmoittaa taksiautoilijalle, jos oppilas sairastuu, eikä tarvitse koulukuljetusta.
- Taksiautoilijalle on hyvä ilmoittaa oppilaan terveydentilaa koskevista seikoista kuten allergioista ym., jotka saattavat vaikuttaa kuljetuksiin.
- Kouluauton kyytiin saa ottaa vain sellaisia urheiluvälineitä tai muita ylimääräisiä tavaroita, joita tarvitaan lukujärjestyksen mukaisesti esimerkiksi liikuntatunneilla tai joiden tuomisesta on muuten erikseen sovittu koulun kanssa.
- Oppilaan on oltava sovittuna aikana sovittulla pysäkillä, ei esimerkiksi jossain sen läheisyydessä.
- Kouluauto ei ole myöhässä, jos se saapuu pysäkille 10 minuutin kuluessa sovittuna ajasta.
- Kouluauto ei saa ohittaa pysäkkiä ennen sovittua aikaa, elleivät kaikki pysäkillä kyytiin nousevat oppilaat ole mukana.
- Linja-autoa käytettäessä on annettava selvä ja reipas pysähtymismerkki. Talvella heijastin auttaa ratkaisevasti näkymistä.
- Linja-autossa maksu suoritetaan kortilla, jonka tulee olla ehjä ja oikealle välimatkalle annettu. Jos kuljettaja huomauttaa virheellisestä kortista, on oppilaan ilmoitettava asiasta heti opettajalle tai koulun kanslistille.

5. POIKKEUSTILANTEET

Onnettomuudet

Tammelan kunta on vakuuttanut kaikki oppilaat koulussa tai koulumatkalla tapahtuvan tapaturman varalta. Vakuutus koskee varsinaista kouluaikaa ja koulumatkaa sekä koulun järjestämiä opinto- ym. retkiä. Vakuutus korvaa tapaturman aiheuttamat hoitokulut. Esinevahinkoja ei korvata. Mikäli sattuu vakava liikenneonnettomuus, jossa tapahtuu henkilövahinkoja, vastaa poliisi tilanteen hallinnasta ja tiedottamisesta. Jos sattuu vakavuusasteeltaan lievempi onnettomuus, on koulu velvollinen tiedottamaan oppilaiden huoltajia tapahtuneesta.

Linja-auto tai taksi ei saavukaan pysäkille

Ajokelin ollessa erityisen huono tai muista erityisistä syistä voi joskus käydä niin, että linja-auto tai taksi ei pääse kulkemaan aikataulun mukaisesti. Liikennöitsijä on tällöin velvollinen järjestämään korvaavan kuljetuksen.

Kovat pakkaset

Kovien pakkasten vuoksi ei järjestetä erillisiä kuljetuksia. Kuljetusoppilaat kuljetetaan kuitenkin tavalliseen tapaan. Huoltajan on itse päätettävä, lähettääkö lapsensa kouluun sään ollessa erityisen kylmä.

Vahinko- tai ilkivaltatapaus

Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään. Kunta ei korvaa liikennöitsijälle oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja.

Kuljetuksen laatu

Mahdollinen laatuvirheitä koskeva palaute osoitetaan suoraan liikennöitsijälle tai koulutoimistoon. Kaikki koulutoimistoon tulleet valitukset kirjataan ylös, selvitetään liikennöitsijän kanssa ja huomioidaan seuraavalla kilpailuttamiskierroksella. Mikäli tapahtuu vakavia rikkomuksia, kuten liikennelainsäädännön rikkomista, tulee asianosaisten ottaa suoraan yhteyttä poliisiin.

Jos oppilas linja-autossa esim. ajaa vahingossa poistumis pysäkin ohi, on syytä aina ottaa yhteyttä kuljettajaan, jolloin hän voi auttaa ja selvittää tilannetta.

Pysäkin paikka

Pääsääntöisesti liikennöitsijä osoittaa oppilaalle pysäkin paikan, joka voi olla linja-autopysäkki, liittymä tai muu liikenteellisesti turvallinen paikka. Jos oppilaan huoltajalla ja liikennöitsijällä on erimielisyyttä pysäkin paikasta, kunta päättää lopullisen paikan.

Koululla kuljetusoppilaiden pysäkin paikka sovitaan liikennöitsijän ja koulunjohtajan/rehtorin kesken.

6. LIIKENNETURVALLISUUS

Kunta tekee omalta osaltaan jatkuvaa työtä koulumatkojen turvallisuuden puolesta. Huoltajien toivotaan huolehtivan siitä, että esioppilaille, koulunsa aloittaville ja vanhemmillekin oppilaille opetetaan ja kerrataan vuosittain hyvä koulumatkareitti ja liikenteessä kulkeminen. Oppilasta, joka ei hallitse polkupyörän käyttöä, ei ole syytä päästää kouluun pyörällä. Pyöräilykypärää käytetään aina pyöräillessä. Myös heijastimen käyttö on ehdottoman tärkeää pimeään vuodenaikaan.

Koulukuljetuksessa mukana olevien lasten huoltajat vastaavat siitä, että lapsi pääsee turvallisesti kotoa autoon ja autosta kotiin.

Oppilas on koulun vastuulla koulukuljetuksesta noususta kouluun ja koulun päättymisestä autoon nousuun. Liikennöitsijä ei saa jättää esioppilasta odottamaan kesken matkan ilman valvontaa.

Liikennöitsijöiden vastuu kattaa oppilaiden autoon noususta kotipysäkillä ja kotipysäkillä koulun pysäkillä jättämiseen.

Koulukuljetuksista vastaava tiedottaa poikkeustapauksista edelleen kouluille, liikennöitsijöille tai kotiin. Kaikki tahot käyttävät tarvittaessa suoraa tiedottamista (vanhemmat, koulu, liikennöitsijät ja koulukuljetuksista vastaava virasto)

Huoltajat vastaavat lapsensa turvallisuudesta päivähoitoon tullessa siihen saakka, kun lapsi on päiväkodissa luovutettu työntekijän valvontaan, ja hoitopäivän jälkeen, kun lapsi on luovutettu huoltajan valvontaan. Lähtökohtana päivähoidossa ja esiopetuksessa on, että lapsen huoltajat tuovat ja noutavat lapsen päivähoidosta tai esiopetuksesta. Lapsen

mahdolliset varahakijat ilmoitetaan kirjallisesti päiväkotiin esim. lapsen perustietolomakkeella. Päivähoidosta lasta ei voi hakea alle 18-vuotias sisarus tai muu ystävä.

Tilanteissa, jossa huoltaja toivoo lapsensa kulkevan yksin tai sisaruksen kanssa esiopetuksesta kotiin, arvioidaan kotimatkan turvallisuus kirjallisesti. Huoltajan tehtävä on turvata lapsen hyvinvointi ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta näissä tilanteissa. Jos päivähoiton henkilöstö katsoo, että lapsen kotimatkan turvallisuutta ei vanhempien vaatimassa muodossa voida turvata, kuuluu asia lastensuojelun hoidettavaksi.

PERUSOPETUSLAKI (628/1998)

32 §

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitetusta päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (1139/2003)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas lukuvuoden alkaessa on täyttänyt 13 vuotta tai jos oppilas saa 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisopetusta, saa koulumatka kestää enintään 3 tuntia.

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. (1139/2003)

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

YHTEYSTIETOJA

(päivitetty 18.8.2021)

Koulutoimisto

Sivistystoimenjohtaja Pekka Lintonen, puh. 03 4120 400, 050 339 3675
 Hallintosihteeri (perusopetus) Sari Lukkala, puh. 03 4120 402, 050 597 6224
 Hallintosihteeri Sirpa Holmberg, puh. 03 4120 403, 050 597 4136
 Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@tammela.fi

Liikennöitsijät

FORBUS KY Riihivalkama, Koulukeskus
 Ilmo Kyttälä
 Vojakkalantie 52
 12950 Vojakkala
 puh. 0400 817 140
 forbus @ forbus.fi

RR TRAVEL OY Koulukeskus
 Linja-auto ja taksi
 Vanhatie 22
 31300 Tammela
 puh. 040-546-2275
 reetta.rauhaniemi @ kivistobus.com

INVATAKSI MATTI LEHTINEN KY Myllykylä, Porras, Koulukeskus
 Linja-auto ja taksi
 Vuolluntie 63
 31110 Matku
 puh. 040 727 0486
 taksi.mattilehtinen @ luukku.com

KOIVUHUHTA KY Myllykylä, Teuro, Koulukeskus, Esiopetus kirkonkylä
 Linja-auto ja taksi
 Tammelantie 17
 31300 Tammela
 puh. 045 612 9112
 miki @ koivuhuhta.fi

VEKKA LIIKENNE/
 VEKKA GROUP OY Riihivalkama, Koulukeskus
 Keijo Koskinen
 Parolantie 104
 13130 Hämeenlinna
 puh. (03) 622 650

TAKSIPALVELU J.LIUSKI KY Myllykylä, Koulukeskus
 (Palveluliikenne)
 Taksi
 Mikonkedontie 2

31600 Jokioinen
jouko.liuski@pp.inet.fi
Palveluliikenteen auton nro 040-184-50-50

Päivähoito & Esiopetus

Varhaiskasvatuspäällikkö Paula Laakso, puh. 03 4120 350, 050 372 2267

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@tammela.fi

Liite 1

Huoltajan muistilista

- Ilmoita koulukuljetuksista vastaavalle taksiautoilijalle lapsen sairastumisesta tai muista poissaoloista, ettei auto aja turhia reittejä.
- Ilmoita osoitteenmuutoksesta hyvissä ajoin koululle.
- Huolehdi, että lapsi on ajoissa odotuspaikalla.
- Ohjaa lastasi käyttäytymään pysäkillä ja autossa.
- Huolehdi, että olet ajoissa lähettämässä tai vastaanottamassa saatettavaa lasta.
- Liikennöitsijä ja oppilaan huoltajat sekä oppilas sopivat keskenään yhteistyössä koulun kanssa autolle lapsen aiheuttamista vahingoista. Kunta ei ole korvausvelvollinen.
- Tarkista, että lapsen ulkoiluvaatteissa on heijastimet.
- Kuljettajalta voi kysyä autoon jääneitä tavaroita.
- Autossa saa kuljettaa liukureita, suksia, pulkkia ja luistimia ym. koulussa tarvittavia välineitä asianmukaisesti pakattuna.

Liite 2

Koulukyytiläisen muistilista

- Odota kyytiä pysäkillä tai sovitussa paikassa, ei ajoradalla.
- Ole sovitussa noutopaikassa riittävän aikaisin (vähintään 5 min. ennen).
- Autoa tulee odottaa 20 minuuttia yli sovitun ajan.
- Huolehdi saamastasi bussikortista.
- Noudata hyviä käytöstapoja:
  - tervehdi kuljettajaa ja anna hänelle työrauha ja noudata kuljettajan antamia määräyksiä
  - huomioi muut matkustajat, älä ryntää autoon muita matkustajia töniä, poistu autosta rauhallisesti.
- Jos autossa on turvavyö, kytke se.
- Auton liikkeessä pysytään omilla paikoilla. Vasta pois jäädessä siirrytään vähän ennen pysäkkiä oven eteen.
- Jos voit pahoin, ilmoita tai pyydä kaveriasi ilmoittamaan siitä kuljettajalle.
- Tarkista, ettet unohtanut mitään autoon.
- Autoon ei saa mennä eikä siitä saa poistua liikenteen puolelta.
- Odota, että auto on lähtenyt pysäkiltä ja näet joka suuntaan, ennen kuin lähdet ylittämään ajorataa.
- Hämärän ja pimeän aikaan käytä aina heijastinta.

Liite 3

Koulukuljettajan muistilista

- Aja odotusalueelle rauhallisesti.
- Ota lapset kyytiin ja jätä sovitussa paikassa. Kuljettaja voi jättää oppilaan eri pysäkillä vain vanhempien kirjallisella luvalla.
- Tarkista, että lapset ovat kyydissä ja turvavöissä ennen kuin lähdet.
- Huolehdi, että autoon siirtyminen ja siitä poistuminen tapahtuu rauhallisesti ja kiireettä.
- Pyri olemaan täsmällinen aikatauluissa ja huomioi kelivara.
- Muista liikennesäännöt ja liikennekäyttäytyminen.
- Muista, että olet oheiskasvattaja, käyttäytymisesi ja kielenkäyttösi on oltava ystävällistä ja asiallista.
- Muista, että vammaiset oppilaat tarvitsevat erityishuomiota.
- Jos kuljetuksissa esiintyy ongelmia, ota yhteyttä ensin koulun opettajiin tai koulukuljetuksista vastaavaan virastoon, tarpeen vaatiessa myös lapsen huoltajiin.
- Kuljetettaviin tai heidän perheisiin liittyviä asioita ei kerrota ulkopuolisille.
- Ajoneuvojen tulee olla lämpimiä ja siivottuja.
- Kunta järjestää joka syksy kuljettajien ja koulutoimen välillä tilaisuuden, johon jokaisen koulukuljetuksista vastaavan edellytetään osallistuvan.